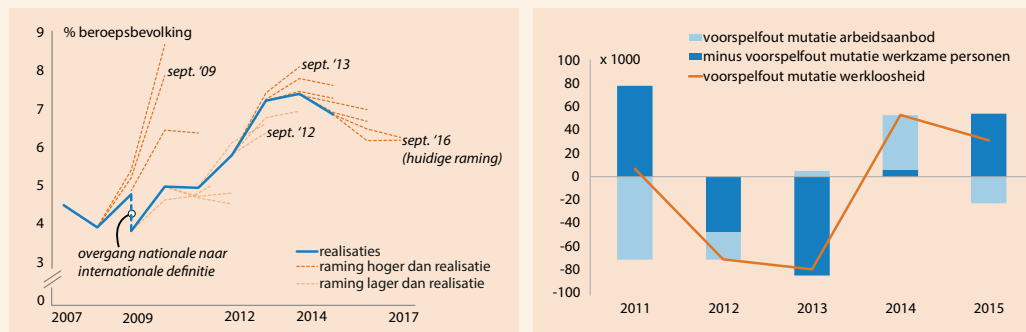

Waarom is de werkloosheid lastig te ramen?

Sinds 2014 krabbelt de Nederlandse economie op uit de grote recessie en daalt de werkloosheid. Het ramen van de verdere ontwikkeling van de werkloosheid is met onzekerheid omgeven. De werkloosheid laat zich – net als de andere economische kernvariabelen – moeilijk voorspellen na omslagpunten. Bij de recessie in 2009 liep de werkloosheid langzamer op dan geraamd, bij de tweede dip in 2012 steeg de werkloosheid harder en in de huidige herstelfase daalt de werkloosheid weer sneller dan we in eerste instantie raamden (zie figuur links). (a) De soms onvoorspelbare arbeidsmarktdynamiek en onzekerheid rond voorlopige realisatiecijfers bemoeilijken de werkloosheidsraming.

Werkloosheidsramingen t.o.v. realisatie (links) en decompositie trefzekerheid werkloosheidsraming (rechts)

Bron: MEV- en CEP-publicaties ([link](#)). Dit zijn realisaties ten tijde van de laatste raming gecorrigeerd voor latere CBS-revisies. De rechterfiguur geeft de ramingsfout van het voorspeljaar van de MEV.

De werkloosheid is het saldo van een aantal arbeidsmarktvariabelen die zich allemaal onvoorspelbaar kunnen gedragen. Zo daalde de werkgelegenheid als gevolg van *labour hoarding* veel minder dan gedacht na de val van Lehman. (a,b) Ook door het stijgende aandeel zelfstandigen in de beroepsbevolking kan de werkloosheid zich onvoorspelbaar gedragen. Na de val van Lehman kregen zelfstandigen te maken met een terugval in hun inkomsten en nam de verborgen werkloosheid onder deze groep waarschijnlijk toe, maar dit zien we niet terug in de werkloosheidsstatistieken. In de tweede dip (2011-2013) was de stijging van de werkloosheid sterker dan gedacht omdat bedrijven alsnog mensen gingen ontslaan en het arbeidsaanbod toenam. (a) Als de economie zich herstelt, wachten bedrijven vaak eerst voordat ze mensen aannemen. Dit leidt in eerste instantie tot een stijging van de arbeidsproductiviteit en een beperkte daling van de werkloosheid. Als het economisch herstel doorzet nemen bedrijven extra mensen aan, daalt de werkloosheid en stijgt de arbeidsproductiviteit minder. Het is lastig om te bepalen wanneer dit precies gebeurt en dit speelt ook bij de huidige ramingen. Als we een decompositie maken van de fouten in de werkloosheidsraming (zie figuur rechts), dan zien we dat deze worden veroorzaakt door zowel fouten in de arbeidsaanbodraming, als in de ramingen van de werkgelegenheid. Voor beide variabelen kunnen de ramingsfouten zowel positief als negatief uitvallen.

Ook de onzekerheid over de voorlopige CBS-cijfers speelt een rol. Deze cijfers komen uit verschillende bronnen die op verschillende manieren verzameld worden en mede daardoor uiteenlopende signalen kunnen geven. De werkgelegenheid en de arbeidsproductiviteit zijn gebaseerd op administratieve gegevens, terwijl cijfers over de werkloosheid zijn gebaseerd op enquêtegegevens. Afgelopen voorjaar gaven de eerste CBS-cijfers voor het eerste kwartaal van 2016 bijvoorbeeld aan dat de werkgelegenheid daalde, terwijl de werkloosheid ook daalde. Daarnaast wijzigt het CBS zijn cijfers voor de werkgelegenheid met enige regelmaat op basis van nieuw beschikbaar gekomen informatie. (c) Zo werd in juni de werkgelegenheid voor de afgelopen drie jaar neerwaarts bijgesteld, waardoor we in de nieuwe ramingen uitgaan van een lagere werkgelegenheid dan in de vorige ramingen.

De recente daling van de werkloosheid hangt samen met de stijging van de werkgelegenheid en de langzame terugkeer van ontmoedigde werknemers. Op het moment dat mensen die zich tijdens de recessie terugtrokken van de arbeidsmarkt terugkeren, neemt het arbeidsaanbod toe. Op korte termijn leidt dit tot een toename van de werkloosheid. Het is onzeker wanneer dit precies gebeurt. In de huidige raming gaan we ervan uit dat het teruggetrokken arbeidsaanbod in 2016 en 2017 nog niet terugkeert op de arbeidsmarkt, maar pas in latere jaren. Tegelijkertijd neemt de werkgelegenheid beperkt toe, waardoor de werkloosheid dit jaar nog licht afneemt en volgend jaar stabiliseert.

(a) Zie ook Gelauff, G., D. Lanser, A. van der Horst en A. Elbourne, 2014, *Roads to recovery*, CPB boek ([link](#)).

(b) *Labour hoarding* houdt in dat bedrijven mensen in dienst houden ondanks dat de productie daalt.

(c) Dit gebeurt op vaste momenten, die hetzelfde zijn als bij de bijstellingen van de Nationale Rekeningen.